

ACC. NR M. 8832:1-11.

Landskap: Småland
Härad: Kinnared
Socken: Jät
Uppteckningsår: 1943
Upptecknat av: Jenny Danielson
Adress: Jät
Berättat av: mig
Född år 1880 i Kalosvik

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Möbler: bord m. fl. möbler.

Ums M. 78 B

Skriv endast på denna sida!

ACC. N:R M. 8832

Landskap: Småland
 Härad: Finnevalds
 Socken: Jät
 Uppteckningsår: 1943

Upptecknat av: Jenny Danielsson
 Adress: Jät
 Berättat av: mig
 Född år 1880 i Tralssvik

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Lunds Universitets Folkminnesarkiv.
 Frågelista M. 78 B.
 Möbler.

Utna M. 78 B.

Bord. Som jag minns och har sett både i
 mitt hem och på andra ställen. Detta rör
 sig om tiden från 1890 till omkring 1911,
 i bonden och på torpställen och i back-
 stugan. Det stora slagbordet som stod
 vid gavelfönstret i stugan var det tradi-
 tionella fest och kalasbordet, på julafton
 drags det ut från fönstret och både ski-
 adna slags lopp och den stora gåsögon-
 deken lades på. Vid alla gillen använ-
 des det stora slagbordet till att sätta foto

Skriv endast på denna sida!

maten på. Innan jag talat om bordet
 ber jag få tala om möbleringen i ett
 bondhem från Urshult där min faster bod-
 de tills jag var i 8 året, så var där möble-
 rat när hon gifte sig dit på 1860-talet.
 När man kom från förstugan in i rum-
 met eller som det sådes "stuar" på kö-
 ker hand intill dörren stod en soffa kat-
 tlad för tiggarsoffan, många gick då och
 lågde helt barn, så snart bli stängt dörren
 så snart di stängt dörren sådes det till den
 "sätt de", di satte sig då på den soffan och
 därutav kom namnet framför den sof-
 fan stod en soffa framom den, den stora
 väggfasta språkåksängen den stod i
 högra hörnet, på gaveln intill stod det stora
 skåpet, det stora slagbordet vid gavel-
 fänkret, intill det stod fastes dragkista forts

I venstra hörnet den andra väggfastaspor-
 takens sängen, nerom den en soffa vid sid-
 fönstret, nerom den den stora träklockan
 ej moraklocka som räckte från golvet till
 Tak, intill den ett skåp som hängde från
 väggen, sen kom den stora hömspisens an-
 grästen, intill den dörren till köket där i
 hörnet stod sopekvarten av björkars utan
 för den från golvet stod farts fars hugg-
 kub, och emellan dörren till kök och för-
 stuga hängde yxa hängset med många yxor
 över de båda dörrarna var uppsatta mjöl-
 kabyllor, när vi skulle äta så sattes mata-
 tablen fram mitför soffan på venstra
 sidan. Den liknade ett avlångt bord med
 fyra fötter under där var gångjärn under.
 Så när vi hade ätit så slogs det ihop och
 sattes upp under väggskåpet vid spismuren
 forts

När jag sen blev äldre så var jag inne
i många hem och har sett olika möbler.
I backstugorna hade di för det mesta bord
stolar, på den satt mor i huset när hon
sprann, när di sen skulle äta så drogs den
ner till ett bord di har brukats till i
början av 1900-talet. Min faster talade om
när hon tjänade som köksa hos kyrkoher-
de Lönnblad i Trallsviks prestgård 1861 så
hade di ett möbel där i köket som kal-
lades för "rallev", i den låg alla tre figorna
på maten, när den sen var ihopslagen
så blev det matbord för dagen, när di
skulle baka så drogs det ut ett bakbord
under matbordet som blev bakbord.
Alltså tjänade det möblet både som säng
matbord och bakbord, jag har inte sett
något sådant möbel, jag skriver som
forts

5

ACC. NR. M. 8832:5.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

farter berättade. När jag tjänade i en fröret-
gård här i gåt i början på 1900-talet så
var där ett möbel i köket som använd-
des som skåp, bakbord och diskbord,
i skåpet var tre hyllor, över det låg ett
bord med kantor omkring på det diska-
de vi, när vi skulle baka så vände vi på
bordet så blev det bakbord. Jag har sett
bord ovallt med fyra fötter under och
under skivan en djup låda, di som har
ett sådant bord i köket till matbord an-
vändes di lådorna till sked, knivar och
gafflar. I somliga slagbord var det en
låda i var ända som drogs ut på var
sitt håll och möttes på mitten. I min
hemort hade di särskilda kalasbord i var
rote, till inköpa av dem hade bönderna lagt
till lite pengar var så alla hade rätt att fört

bruka dem, i stora stugor sattes di upp til
 hästskobord på den tiden sat alle til
 bords på både sidor om bordet di bor-
 den stod på slår som var knutade ihop
 så di stod fast också träslår di var omåla-
 da, di kallades även för långbord. Till
 att sitta på vid de bordet lades det hyu-
 lade bräder på träbänkar di följde bordet.
 I förra året var jag i Södra Sandjö där såg
 jag ett möbel som var skäpp på dagen
 och sång på natten det var målat i en
 röd färg annars var det ett antikt möbel.
 Jag har sett matbord som har varit
 på följande en skiva var spikad vid väggen
 med gångjärn vid när di skulle äta så
 slås den upp och ett stödben sattes un-
 der. Sådant bord som fig. 2 står det här i
 fäts gamla kyrka i sakristian fort

ett likadant står det i en mangelbad där
vi här i byn har en gemensam stor mangel
varifrån di borden har kommit vet jag
inte. Jag har sett ett bord som kunde tala
det var reunt och hade tre fötter jämfot
nejfot räknefot i det fanns ingen spik det
var ihopsatt med träskruvar det var från
Kläcklinge. Här i fåt hos August Strömberg
fins ett liknande som också har talat. Ja,
jag har ett slagbord till hörsbord i mitt kök
när vi är sjelva så har jag en skiva uppstå-
gen, vid fulen och högtidliga tillfällen står
jag upp båda skivorna, det är få som har
slagbord kvar ännu, di är stora och rejöla.
Som avslutning av gamla bord kan jag
tala om att jag sitter här i kväll och
har min skildring på ett gammalt bord
det är av ek det liknar fig. 1 forts

beskrivning, två tvärslår är knutade i var-
 andra igenom dem går en slår längs under
 hela bordet så långt igenom tvärslåen så
 där han sitta en käl en vid vardera äv-
 dan, skivan ligger på tvärslåerna som är
 fästade med två pinner vid vardera ända
 det finns ingen i salen som har ett sådant
 bord med än jag. För ännu omnämna att när
 slagbordet slås ner så är det hängande
 skivor, vi har ett litet slagbord här som
 mina svärföräldrar har ägt det är så lågt
 det är inte mer än stort en aln högt, jag
 har bevarat det, jag skall skänka det till
 hembyggsstugan här i tät. Jag har sett ett
 matbord med tvärslårer best två långa
 slår som gick igenom dem liknande fig. 2
 på dem låg en stenskiva som vägde 800
 kilo. Det bordet har jag sett hos fört

9

lektor Edghvit Ilo Väio det blev kvar
i villan när han reste till Uppsala.
Alla dessa omtalade bord gjordes hos
snickare i församlingarna, det var inga som
köptes i fabriken, de mesta var omålade.
När familjen samlades till måltid
då alla i familjen åt vid ett bord, så satt
far i huset längst fram för det mesta så
placerades barnen efter ålder de största fick
sitte de små fick stå omkring bordet, mor
i huset fick platsen längst ner ty hon kom
sist till bordet och fick jehra och passa
de andra, detta var hos folket i allmänhet.
Den rika bonden och hans mora åt inte till
sammans med sina barn och tjänstfolk,
de åt för sig själva och skulle ha bättre
mat. Vårförta bord fanns överallt i köken
för i tiden, vid dem åt de på sommaren
forts

på väntren var det för kallt ty det fanns
 på den tiden ej några kokspisar som värme-
 de. Runda bord användes i min barndom
 de användes som fönbord ^{hos} på de rikaste
 bönderna, i den stora stugan stod runt bordet
 det mitt på golvet med en hemvärd eller
 virkad duk på, på det bordet sattes det
 ej någon mat. På torpavärd och i backstugor
 hade de ej råd att skaffa sådana bord.
 I slut ad 1800-talet och i början av 1900-ta-
 let såg man runda bord i olika hem. Små
 runda och ovata bord skaffade och
 sattes vid fönstren, även framför en
 soffa. De köptes ej i staden, snickare
 gjorde dem, nu är det vanligt med alla
 sorters bord såväl i fattigmans köja
 som i rikmans hus!

Borddukar, borddukar användes i min
 foto

11
barndom vanligtast hemvända dräbder
har och gäsögonsdukar, di lades på bor-
det till högtåder och gillen, mitte på
blanka söcken togs de av.

Benämningar på bordsdelarna. Till slag-
bordet hör enderect, fötterna, klaffer,
skivan och läderna. Vid andra bord var
det skiva och fötter, vi har g'nare sedan
Ja nu har jag talat om allt jag vet
och sjuken har sett, fins ej andra benäm-
ningar på bord i min trakt.

Jät i februari 1943

Jenny Danielson